

Summa summarum

Ünnepi évadot zárt a Komáromi Jókai Színház

Visszatekintés

Lapunk korábbi számaiban részletesen írtunk a színház 65. évadának két fontos bemutatójáról. Elsőként Simai Kristóf – Szarka Gyula: *Zsugori* című zenés vígjátékát elemeztük. Az előadást 2017. október 6-án mutatta be a színház **Béres László** m. v. rendezésében. Ezt követte *A félkegyelmű*. Fjodr Mihajlovics Dosztojevszkij azonos című regényének színpadi adaptációját **Martin Huba** m. v. rendezte. Az előadás bemutatója 2017. december 8-án volt. A kritika megjelenése óta a színház ezzel a produkciójával vett részt a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválján, ahol az előadás a közönség díját, **Bandor Éva** pedig Lizaveta Prokofjevna Jepancsina megformálásáért a legjobb női mellékszereplő díját nyerte el.

A továbbiakban még négy előadást láthatott a színház közönsége. Közülük az egyik egy meseelőadás volt. Paul Maar *Hoppláda* című darabját **Tóth Miklós** m. v. rendezte. Ezt a mesét 2018. március 10-től láthatja a gyermekközönség. Most az ünnepi évad három, felőtteknek szánt bemutatójáról szólunk az alábbiakban.

A jubileumi évadban láttuk

Patai Éva: *Edith és Marlene*, zenés játék, bemutató: 2018. február 23.

Színházunk évadonként egy-két zenés produkcióval is szórakoztatja közönségét. Nem vitás, hogy határozottan érezhető a minőségi szórakoztatás szándéka. Így volt ez a Szarka Gyula magyar versekre írt zenéjével készült betétdalok beiktatásával zenés vígjátékká gyúrt *Zsugori* esetében is (melyről lapunk egy korábbi száma közölt részletes elemzést).

Ez a zenés előadás, amint a címéből is sejteni lehet, a legendás francia sanzonénekesnő, Edith Piaf és a német származású hollywoodi filmdiva, Marlene Dietrich képzelt barátságáról szól. Tegyük hozzá rögtön: nem túl nagy meggyőző erővel. Az előadásnak nem az egyetlen, de a legnagyobb erénye kétségkívül az, hogy Piaf karakterét **Holocsy Krisztina** formálja meg. A színésznő olyan kivételes képességgel rendelkezik, ami csak nagyon keveseknek az erénye. Nevezetesen képes arra, hogy miközben elhiteti velünk, hogy teljes egészében belebújt a megjelenített személy bőrébe, mégis megőrzi saját személyiségét. Mindkét hatás – a megformált karakteré és a

sajátja is – azonos hőfokon jön át a rivaldán. Ebben az előadásban úgy válik Piaffá, hogy nem utánoz, nem illusztrál, hanem újjáteremt. Minden művészeti ágnek ez a legfontosabb küldetése.

Dietrich szerepét testvére, **Holocsy Katalin** hivatott életre kelteni. Már a szöveggönyv is sokkal kevesebb lehetőséget biztosít arra nézve, hogy jelleme kiteljesedjen. Pataki Éva, a darab írója úgyszólván szinte csak azért találta ki ezt a figurát, hogy ellenpontot teremtsen, hogy az utcáról a rivalda fényébe keveredett ösztönlény, és a tudatosan *megcsinált* világsztár közötti különbségeket és hasonlóságokat szembe állítsa. Lényegében az előadás további szereplői is hasonló dramaturgiai elvnek megfelelően vannak jelen a játékban: Piaf élete fontos mozzanatainak megmutatását segítik. Féltestvérét, Momone-t **Losonczy Kata** m. v. kelti életre. Felfedezőjét, Leplée-t **Skronka Tibor**, Raymond impresszáriót **Majorfalvi Bálint**, Piaf legnagyobb szerelmét, a repülőszerencsétlenségben elhunyt bokszolót, Marcel Cerdant **Béhr Márton**, Theo-t, a görög fodrászt, Piaf utolsó szerelmét **Culka Ottó** alakítja. Ő az a színművész, aki a címszerepet alakító Holocsy Krisztinához hasonlóan erős karakterábrázoló képessége mellett meg tudja őrizni saját személyiségének jegyeit is egy-egy szerep megformálásakor. Gondolom, itt az ideje, hogy a színház nagyobb formátumú feladatokkal is ellássa őt. Az előadásban egy-egy epizódszerepben feltűnik még **Leczkesi Dóra**, **Bernáth Tamás** és **Nagy László**.

Az elhangzó szonozokat négytagú zenekar kíséri: **Pálinkás Andrassy Zsuzsanna**, **Illés Ferenc** m.v., **Varjú Attila** m. v., **Mayer József** m.v. / **Miskolczi Márton** m. v.

Juraj Grágel m. v. frappánsan át- meg átváltozó, a játék színhelyeit hangulatosan megjelenítő díszlete és **Gadus Erika** m. v. jelmezei segítik **Méhes László** m. v. rendezését. Méhes jelentős szakmai gyakorlattal és az adott territórium színházkedvelő közönsége feltételezett igényét figyelembe véve rendezte mindegyik Komáromban létrehozott előadását. Közülük talán éppen ez a Piaf-portré sikerült a legigényesebbre. Bár maga az anyag, amivel dolgozott, igencsak a felszínt kapirgálja, s az igazi emberi tragédia ábrázolását épphogy súrolja. Mélységeket csak Holocsy Krisztina énekében és az általa teremtett néhány igazi színházi pillanatban kereshetünk.

A többi kulcsín, talmi csillogás...

Katona József: *Bánk bán*, tragédia, bemutató: 2018. április 27.

A jubileumi évad ünnepi előadásaként került a köztudatba a magyar nemzeti drámairodalom eme gyöngyszeme, amely szerkezete és nyelvezete miatt manapság már egyre kisebb érvennyel/hatásfokkal képes megszólalni. Hacsak a rendező nem keresi meg, bányássza ki és ábrázolja pontos színházi eszközökkel, világosan a történetnek azokat a hangsúlyait, amelyek a ma emberét képesek hitelesen megszólítani. S máris elérkeztünk a *Bánk bán* játszásának eleve megosztó és kikerülhetetlen csapdájához vagy buktatójához. Ahogy tetszik. Van ugyanis a nézőknek az a része, akik valamiféle történelmi tablót, a darab története idejének illuzórikus világát akarják látni a színpadon. Magyarán *korhű* előadást akarnak. De melyik kor megjelenítése hordozhat ma is érvényes mondanivalót, üzenetet? Bármily meglepő, mindegyiké. Öltöztethetjük a szereplőket akár II. Endre korát vagy a dráma megszületésének idejét megjelenítő kosztümökbe, de mai ruhákba, öltönyökbe, úgynevezett kortalan kosztümökbe is, az érvényes színházi üzenet kibontása soha sem ebben áll. Nem ebben, hanem abban a szellemiségben, dramaturgiailag és a színész-rendezői elgondolás pontos kivitelezésében. Abban, hogy amit, mint *hangsúlyrendszer*, eldöntöttek egy íróasztal mellet, és betartottak/betartattak az olvasópróbától a bemutatóig, mennyire pontosan sikerült rögzíteni.

Nos, éppen ebben áll a most látott *Bánk bán* minden erénye és buktatója is. Az *elgondolás* és a *kivitelezés* összhangjában vagy összhangtalanságában. Akadtak szép számmal olyan nézők, akik az öltönyös, mai(as) látványvilág miatt – amelyet egyébként **Horesnyi Balázs** m. v. díszlet- és **Kárpáti Enikő** m. v. jelmeztervező kiváló érzékkel és összhangban hozott létre – nem szerették az előadást. Szomorúan konstatáltam, hogy sokan még csak meg sem kísérelték, hogy átadják magukat a beleélés lehetőségének, hanem egy „*már megint modern*”-legyintéssel végigülték, vagy a szünetben otthagyták azt. Úgy vélem, hogy a színházművészetnek semmiképpen sem lehet feladata, hogy saját esztétikai célkitűzéseit feladva a közönsége kiszolgálójává váljon. A művészet feladata – a már jelzettekén kívül – nem az, hogy kiszolgáljon. Annak a világnak az újrafogalmazása, amelyben a műalkotás (esetünkben a színházi előadás) létrejön.

Vajon miért nem jött létre mégsem egy átütő erejű, katartikus előadás **Hargitai Iván** m. v. rendezői munkája nyomán. Pedig – ahogy manapság mondani szokás – igazán oda-tette magát az alkotói folyamat során, ez látszik is az előadáson. A viszonylag pontosan megkomponált, felesleges *rendezői ötletektől* tartózkodó (nem így volt ez Heltai Jenő *Naftalin* című vígjátékának rendezésekor) színészvezetéssel és mozgással (**Cortés Sebastião** m. v. munkája) operált.

A szereposztás ellen sem lehet különösebb ellenvetésünk. Illetve egy esetben; számomra érthetetlen döntés alapján az éhező jobbagy, Tiborc szerepét az egyébként kiváló színészi adottságokkal rendelkező **Fabó Tiborra** bízta, aki véleményem szerint alkatilag egyáltalán nem alkalmas a klasszikus magyar drámairodalom egyik legemblematikusabb epizód szerepének megformálására. A társulaton belül ez a *ziccer* éppenséggel a Petur bánt játszó **Mokos Attila** szerepe lenne. De hát én műbírálgtok itten csupán, nem pedig ész, de legfőképpen nem szerepeket osztok... Egy ismerősöm – aki ugyancsak látta ezt az előadást – arra intett, hogy figyeljem meg, a szegény emberek között milyen gyakori a pocakos, testesebb alkat. Nem feltétlenül soványak. Meglehet, hogy igaz az észrevétel, de a *katonai* színházi világ archetípusaira ez nem vonatkozik. Még az újraértelmezések esetében sem. Az is lehet, hogy a rendezői-dramaturgiai elképzelés (dramaturg **Perczel Enikő** m. v.) szerint ezt a karaktert meg akarták fosztani az összes, az idők során rátapadt sztereotípiától. Ez rendben is lenne, ám a végeredmény egy étkes traktorista figurájának látszatát kelti. Ezek után nehéz elhinni mindazt a sok nyomorúságot, amit a darab szerzője a híres monológban (panasz) a szájába adott.

A másik talány számomra a népes statisztéria mozgatása ebben az izgalmasan sokrétű térrendszerben. Nem mindig, de sokszor úgy tűnik, hogy **Miklós László**, **Pöcze László** m. v., **Vermes István** m. v., **Bukovszky Orsolya** m. v., **Kiss Dóri** m. v., **Leczkési Dóra**, **Pluhár Katica** m. v., **Szarka Beáta** m. v. és **Schlár Gréti** m. v. a darab adott helyzeteitől függetlenül működtetett, hézagkitöltő biodíszletként bolyonganak az előadásban. Meg kellett volna keresni azokat a drámai súlypontokat, amikor ezek a statiszták megerősítenek/megtámasztanak egy-egy helyzetet. S végül még egy jelenet, amely egészen *groteszkre* sikeredett. Ez pedig a kissé sűrű füstfelhőbe burkolt összevissza lövöldözős nagy antré volt, amelynek következtében a II. Endrét alakító **Skronka Tibor** alig észrevehető sziluettként érkezett meg, és állt, majd szólalt meg a színpad egy megfelelően hangsúlyos, ám a füsttől láthatatlanná vált pontján. Ilyenek miatt sokszor – és nem brechti értelemben! – alaposan elidegenedtem attól az előadástól, amire beültem.

Tóth Tibor alakítja a címszerepet. Jelenléte hiteles, megszólalásai is pontosak. Különösebb bravúrt nélkülöző Bánkot kapunk tőle, amely segíti az előadás lebonyolítását. Aki magasan kiemelkedik a darabot megjelenítő színészgárdából, az a Gertrudis királynét alakító **Bandor Éva**. Számtalanszor taglaltuk már színészi kvalitásait, amelyeket a szakmai

díjak is igazolnak. (Kész csoda, hogy még nem csábította el őt innét valamelyik menő pesti vagy jeles vidéki társulat. Nehogy!) A többiek rendre elvégezték a rájuk bízott feladatot: **Béhr Márton** e. h. (Ottó), **Ladányi Júlia** m. v. Melinda alakítása kissé halványabbra sikeredett az elvárhatónál, **Majorfalvi Bálint** (Mikhál bán), **Olasz István** (Simon bán), **Németh István** (Myska bán), **Bernáth Tamás** (Solom), **Drága Diána** (Izadóra) is mutathatna már magából valami eltérőt a megszokottól, **Nagy Iászló** (Egy udvarnok) a gyerek szereplők **Méhes Gergő** m. v. (Soma), **Jancsik Dóra** m. v., **Sárközi Dávid** m. v., / **Lengyel Ádám** m. v. (II. Endre és Gertrudis gyermekei). Szándékosan hagytam a szereplőgárda végére azt a két színművészt, akik kreatív és erős színpadi jelenlétükkel felettébb rászolgálnak a nézők elismerő csodálatára. Az egyikük a Biberachot, a lézengő ritter alakító **Szabó Viktor**. Már *A félkegyelmű* Miskin hercegeként – ami homlokegyenest más karakter, mint az, amit a *Bánk bán*ban megformál – bizonyította kiváló színészi kvalitásait. Most is remekel! A másik színész **Culka Ottó**, akinek ebben az előadásban az Egy zászlósúr szerepe jutott. Amióta a színházhoz szerződött, sorra játssza a jószerivel legparányibb epizódfigurákat. Ám, ami nagy reményekre jogosítja fel az az, hogy ezekből a villanásnyi figurákból is képes önnön sorsukat hordozó karaktereket kialakítani. Ideje lesz már, hogy egy komolyabb színészi/szakmai megmérettetés során is bizonyíthasson és fejlődhessen a pályán. Színészi kvalitásairól volt alkalmam meggyőződni a pozsonyi Aréna színház *Ujo Vankúšik* (A vánkusember) című előadását látva.

Amivel feltétel nélkül egyet tudok érteni ebben a színházi felfogásban, az a **Dobri Dániel** m. v. által jegyzett szcenikai zene. Azt mondják, a jó szcenikai zene olyan, hogy a néző szinte észre sem veszi, úgy szolgálja, nyomatékosítja az előadás hangulatait. Úgy látszik,

Cím nélkül (Magán utca).

Fa, gombostű, zseblámpa, 71x19 cm, 2013

mégis van kivétel: ezt a zenét nagyon is észre lehet venni, gyakran *kihangzik* az előadásból, mégsem telepszik rá a jelenetekre, hanem szolgálja és erősíti azok élet, dinamikáját.

Mindenesetre maradt bennem egy hiányérzet. Egyrészt azért, mert ennél markánsabb, erősebb, ha kell: maradandóbb emlékü előadást vártam az ünnepi évad *csúcsprodukció*jaként, másrészt meg azért, mert ez a *Bánk bán* aztán messzemenően nem az volt... És egyébként is: úgy tűnt fel nekem, mintha a színház vezérkarát nem igazán *izgatnák* az évfordulók... Pedig fontosak.

Szigligeti Ede – Lakatos Róbert: *Liliomfi*, zenés komédia két részben, a Kassai Thális Színház vendégjátéka, bemutató Kassán: 2017. november 16.

Még emlékszem azokra az időkre, amikor nagy várakozás előzte meg a Thália komáromi vendégszereplését. Jönnek a kassaiak, mondogatták már előre a komáromi színházba járók. Úgy hangzott ez a mondat, mint amikor kedves, távolba szakadt rokont vár a család. Aztán emlékszem azokra az időkre is – akadt ilyen is –, amikor nem lelkesedtek annyira a várható *rokoni* látgatástól, és azt mondták: úgyis megint valami modernnel jönnek... Változó volt a fogadtatás is. Akárcsak mostanában. De hát így van ez a komáromi előadásokkal is. Igenis *szoktatni* kell a közönséget a kor hangjának meghallására, a (színház)művészet valódi küldetésének el/befogadására.

Ilyen a kassai *Liliomfi* is **Tellhay Péter** m. v. rendezésében. Egyszerű, mert tiszta. Bohókás, mert ilyenek írta meg Szigligeti Ede. Minőségi, mert pontos, fennkölt, mert **Arthur Rimbaud, Charles Baudelaire, Paul Verlaine, Petőfi Sándor** és **Jónás Tamás** versei szólnak meg benne **Lakatos Róbert** zenéjével. Eklektikus, mert néha nagyon jó, hogy a színház ilyen. Színes, kacagtató, szívszorító... Ábrázoló színház!

Madarász Máté (Liliomfi) és **Nádasdi Péter** (Szellemfi) kettőse valóban olyan, mint egy bohócarc két fele. Ráadásul Szellemfi olykor – a név kötelez – mint egy belső hang, zsigeri felismerés, irányítja Liliomfi *megmozdulásait*.

Lax Judit Mariskája, bár egészen más világban él, mint a híres Makk Károly-film Krencsey Marianne-ja, alakításában mégis felfedezhető valamiféle párhuzam, édes-szomorkás, alig észrevehető utalásokkal. Nem így a Szilvai professzort alakító **Vasvári Emese** esetében, akinek nagyon merész *színházi/színészi csavarral* kell egyfajta nemtelen, magát a szövegkönyvhöz híven férfiként megjelölő titokzatos *sötét alakot* kell megjelenítenie. Ráadásul a magyar színjátszás élő legendája, Töröcsik Mari hanghordozását és gesztusait mímelve. Ebből adódik, hogy néha nem tudjuk eldönteni, hogy egyfajta tiszteletadással vagy pedig puszta ötletparádéval van-e dolgunk. (Én mindenesetre az előbbire voksolok...) Tudvalevő, hogy Töröcsik játszott férfi szerepeket. Még olyan is akadt, amikor egy egész előadás rendezői koncepcióját kellett teljesen újraértelmezni. 2009-ben a Nemzeti Színház *Amalfi hercegnő* című előadásában ő játszotta volna az ereje teljében lévő ötvenes férfi, Bozola szerepét. Csak súlyos betegsége akadályozta meg abban, hogy végül Sinkó László játszotta el a szerepet. Mindezt azért írom le, hogy jelezzem, ebben az esetben afféle belső színházi áthallásról van szó, nem pedig öncélú ötletelésről. Ezzel az *áthidalással* ráadásul értelmezve is van ez a szereposztási különlegesség, amelyet – könnyen lehet, hogy – a kényszer szült... Nem lehet tudni, meg nem is érdemes firtatni. A lényeg, hogy Vasvári Emese kiváló színésznő. Még akkor is, ha nemcsak Szilvai professzor, de legendás pályatársnője bőrbe kell bújni a egyszerre.

Kamillaként **Varga Szilvia** remekel. Frappánsan elegáns humorral jeleníti meg az olykor a pohár fenekére néző, Liliomfi(ak) után sóvárgó vénlányt. Könnyed, játékosága mögül kikandikál sorstragédiája, a magányosság. Erzi szerepében **Rab Henriettát** látjuk. Alig

tudok elvonatkoztatni a mára igazi színésznővé érett tehetséges csitritől, ahogy kezdő korában, még a főiskola előtt, a komáromi társulatban megismertem. Sokkal gazdagabb színészi eszköztárát használva – persze talán törekeny alkatának is köszönhető – ártatlan, mégis fifikus szerelmes lányt varázsol elénk. **Varga Livia** egy toloszékbe kényszerült szomszédaszszonyt játszik. A jobbára némaságra ítélt figura sorsának minden kegyetlenségét sikerül megmutatnia. Nagyon erős epizódalakítás az övé. Jó volt újra látni **Ollé Eriket**, bár Gyuri pincér világa nem az ő szerepköre, mégis helytállt. Sosem fogom megérteni, se elfogadni, hogy annak idején megvált tőle a komáromi társulat vezetése. Ő máig a legizgalmasabb színészegyéniségeink egyike. A további szerepekben **Drégner Lilla** (Szolgálólány), **Bocsárszy Attila** m. v. (Kányai), **Pólos Árpád** (idősebb Schwartz), **Illés Oszkár** (ifjabb Schwartz) és **Novák Éva** m. v. (Lány a fogadóban) látható még az előadásban.

Bevallom, kétszer is megnéztem az előadást, és csak a jó szándék tart vissza attól, hogy részletezzem, milyen megengedhetetlen tiszteletlenségeket tapasztaltam a második alkalommal látott előadáson. Azt még meg is érteném, ha egy színész, miután beleevett a jól láthatóan *kínai hullámos tésztával* gazdagon megrakott instant levesbe, egy óvatlan pillanatban meglehetősen hangosan elbőffenti magát a színpadon. De ahogy ezen a többiek lázhatóan szórakoznak, az már megengedhetetlen. Akárcsak a slendrián módon kivitelezett előadásvégi tapsrend is. Sajnálom, hogy emiatt néminemű lesajnáltság-érzés maradt bennem. Pedig lelkemre mondom, kedvelem ezt a társulatot. Továbbra is!

Mérleg és várakozás

A korábbi évadok igen hullámzó minőségű előadásai után, úgy vélem, egy viszonylag kiegyensúlyozott, szándékában egységes évadot láttunk. Az előadások színpadi kivitelezésük tekintetében kapcsolódtak egymáshoz. Akadtak egészen kimagasló színészi teljesítmények, emlékezetes látványvilágú produkciók. Jó volt élvezni a *Zsugori* bravúros színészi munkát feltételező, leginkább magáról a színjátszásról szóló világát. Más műfajban ugyan, de nem kevésbé izgalmas térhasználatával és **Szabó Viktor** kimagasló színészi teljesítményével *A félkegyelműt*. **Holocsy Krisztina** mindig hiteles énekét az *Edith* és *Marlene*-ben. Ugyancsak igényes látványvilágot mutatott a *Bánk bán*, amelyben **Dobri Dániel** m. v. kiváló ízléssel kitalált színpadi zenéje, valamint **Bandor Éva** és **Szabó Viktor** játéka maradandó színházi élmény. Nem kevésbé élvezetes a *Liliomfi* látványvilága, szellemes dramaturgiája, és a főszereplők kiegyensúlyozottan sziporkázó játéka.

A következő évadra vonatkozó információk alapján ugyancsak érdekes előadások várhatók. A 2018. június 23-i évadzárón **Tóth Tibor** igazgató tájékoztatta a jelenlévőket a 2018/2019-es színházi évad várható előadásairól. Ezek szerint egy Mátyás királyról szóló mesejáték készül majd a gyerekközönség számára. Utána a pozsonyi Színművészeti Egyetem most végzett rendező szakos hallgatója, **Rédl Károly** egy kamara előadást állít színpadra. Két zenés nagyszínpadi produkció is várja a közönséget. Az egyik a híre Presser-musical, a *Padlás*, a másik pedig a világhírű *Kabaré* lesz. Az előbbit **Méhes László**, az utóbbit pedig **Rusznják Gábor** rendezi majd. *Teljesen idegenek* a címe annak a produkciónak, amelyet a székesfehérvári Vörösmarty Színházzal közösen hoznak létre, **Hargitai Iván** rendezésében. A 66. évad utolsó bemutatóját pedig **Bagó Bertalan** rendezi: a magyar vígjáték klasszikusa, Molnár Ferenc *Üvegcipő* című színműve lesz.

Ha a színházi szimatom nem csal, ismét lesz néznivaló bőven.